

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Clara Et Praeclara Methodus Parandæ Eloquentiæ,
Secundùm Doctrinam & Præcepta Cypriani Soarii è
Societate Jesu, Ad Captum Et Praxim Faciliorem
Accommodata**

Worpitz, Georg

Coloniæ Agrippinæ, 1700

§. 3. De Constructione locorum & eorum conditionibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68908](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68908)

(ne scilicet unum in locum imagines rerum confundantur) apponat, & affectum adhibeat ad ea quæ vult memorari, quia quantò aliquid magis fuerit impressum animo, tantò minùs elabitur. Unde Tullius dicit in sua Rhetorica, quòd solitudo conservat integras simulachrorum figuras. Quartum quòd ea frequenter meditemur, quæ volumus memorari. Unde Philosophus de memoria, quòd meditationes (assiduæ mentis exercitationes) memoriam salvant, quia ut in eodem libro dicitur: consuetudo est, quasi natura: unde multoties, quæ intelligimus, citò reminiscimur, quasi naturali quodam ordine, ab uno ad aliud procedentes. Hactenus D. Thomas, ad cuius doctrinam, quoad qualitatem locorum, imaginum & ordinis procedemus in sequentibus.

§. 3. De Constructione locorum & eorum conditionibus

Copia mercium præsertim grandium amplam exigit officinam, & in ea receptacula non pauca; sic & rerum memorandarum, quia sunt quàmplurimæ. Oportet, inquit Author ad Heren. l. 3. multos comparare locos, ut in multis locis multas imagines collocemus. Eligendus itaque locus amplissimus, qui rerum varietate distinctus, varias quoque imaginibus reponendis præbeat sedes. Metrodorus teste Plinio l. 7. c. 34. & Ciceron. l. 1. Tuscul. quæst. locos in duodecim signis Zodaici per quos sol meat, invenit, colque
trice

trigenos & sexagenos. Alij cum Izquierdo totam sphaeram caelestem accipiunt, & in suos quadrantes, & articulos secant. Alij globum terraqueum seu sphaeram terrestrem, quamprimum in partes quatuor majores divisam, ut in Asiam, Africam, Europam, Americam, tum in minores, quæ cuique parti majori insunt, ut in Europa, Hispania, Gallia, Italia, Germania &c. Tum in his iterum regna, ducatus, principatus, urbes, castella, montes, silvas, lacus, flumina. Potest etiam unum (quod etiam magis probatur) solum regnum Geographicâ tabulâ expressum sumi, cum locorum pluralitatem diversitatemque habeat. Et placet hæc designatio, eò quod præter memoriæ subsidium, afferat cognitionem terrarum homine erudito dignam, simulque facilitatem, dum, quod oculis combibitur, facilius, & firmiter in imaginationem transeat. Alij urbium aliquam accipiunt, platearum & ædium, & in ijs mercatorum, artificum, opificum diversitate distinctam, quam, quia perspectam habent, aut facile habere possunt, difficultatem in concipiendis locis imminuunt. Sunt quibus castra placent ordine & formâ colorum diversa suis cum propugaculis, mœnibus, turribus & vallis. Julius Camillus Amphiteatrum sibi elegit, variis Deorum Dearumque & hominum imaginibus, columnis, & subselliis insignitum, quod & calamo vel colore delineatum oculis objicere poterat ad majorem phantasiæ impressionem.

Alii contenti sunt arce aliquâ vel palatio, cubiculorum, aliarumque rerum multiplicitate instructo. Alii Collegio, monasterio, in quibus quia similitudo est cubiculorum, ea notis Alphabeti vel Arithmeticæ, vel affixis ad postam diversis imaginibus, vel personarum inhabitantium diversitate à sese disjungunt. Alii Basilicam, seu templum malunt, in quo multæ portæ, sacella, altaria, columnæ imagines, baptisterium, sellæ, epitaphia, chori, organum &c. In sacellis inveniunt totidem locos, quot sunt anguli, quibus altaria, mediumque & illa quæ angulis interjecta sunt, adji-
ciuntur. In altaribus rursus cancellos gradus, altaris stratum, frontem & cornua, tum planum & in eo candelabra, statuas, imagines, columnas, calices, libros &c. Similiter & in cubiculis locorum multipliciter faciunt, portæ pars extrema & intima, fornax, lectus, oratorium, Bibliotheca, vel aliarum rerum armaria, mensa, cistæ, vestes, baculi, gladii imagines fenestræ, lavatorium, sedilia &c. Hæc omnia pro imaginum receptaculis serviunt, quia varietate suâ locos distinguunt atque oculis subiecta imaginationem adjuvant. Ex iis tamen non est necessè assumi omnia, sed quæ notabiliora sunt; tum quia iis præsentis negotio opus non est, tum nè multitudine memoriam confundant, præsertim si minutiora sint, & leviora. Hinc ad loci conditionem requirunt
I ut illustris & explicatus sit, obscurus enim & involutus, uti oculus, ita mentem confun-

dit.

dit. Vetant tamen nimis lucidum esse, quod huiusmodi, sicut oculorum species disgregat ita & mentis. II. Ut inter locum & locum sit discrimen & differentia: si quis enim similia sumperit, turbabitur similitudine, ut ignoret, quid quoque in loco collocarit, inquit Cicero: Ex hac causa exigunt aliqui distantiam. 5. vel sex pedum inter locum & locum: sed cum posita imago in exteriori ostii parte, alteraque in interiori, & in apotheca alia, aliaque inscriptio pyxidem vel scrinium simile ab altero simili, sibi que vicino abundè distinguat, non necessaria usque ad eò videtur loci distantia, modò aliud intercedat distinctivum. v. g. alius situs, facies color, imago, vel aliud signum pro arbitrio appositum, ut sunt numeri arithmetici, literæ alphabethi majusculæ, hoc in tractu Latini, alibi Græci, Hebraici, &c. quæ etiam hic rubro, alibi alio colore effingi possunt. Affigi item possunt imagines Pontificum, Cæsarum, Sanctorum, aut virorum illustrium, insignia provinciarum, urbium, familiarum, variæ quoque animalium effigies, signa planetarum instrumenta artificum, vel opificum, quibus domus dignoscuntur eorum, ut ex cærea sutor, ex aquila vel leone, tale & diversorium. III. Requirit, ut loci quantum fieri potest reales, & veri potius sint quam imaginationi imaginarii, nè imaginationem opus sit addere, quod laboriosum est incipientibus. Cæterum ut pictori in pusilla tabella expingere facile est quàm diversissima objecta; sic

& perfectis, imaginationi enim obediunt omnia. Concipiunt autem spatia imaginaria in modum verorum & realium v. g. civitatis vel castri eo ferè pacto, quo architectus ideam & lineamenta palatii alicujus exstruendi; adduntque hinc indè parerga, quæ ipsis ad usum deserviunt v. g. imaginantur cubicula, quot lateribus parietum, tot fenestris distincta, vel quemlibet parietum tapete duplici vestitum concipiunt, & in unoquoque tapete juxta quatuor angulos illius, quatuor imaginum sedes, medium quinto loco reservantes, ut sic multipliciter locorum nanciscantur. Quæ multipliciter quandoque cogit, ut etiam realibus imaginarios immiscere sit necesse, etiam tunc, quando loci à loco ob vicinitatem, aut similitudinem faciendum est discrimen, unde effingunt ibi esse statuas v. g. Pontificum, Cæsarum, Heroum, aut Sanctorum, & his ipsis tabulam instar mensæ à terra ad umbiculum vel è latere, ac in tabularum qualibet 4. aut 5. locos capiunt. Ad multipliciter quoque, locorum facit ut in unoquoque angulo fingatur ostium additâ personâ distinctivâ, ut per illa in alia quatuor tendatur cubicula. Etsi supra verticis quatuor alia constituantur, evadent octo, quod ad multa longè est utilissimum. IV. Unicuique arti vel scientiæ suam attribui domum volunt. v. g. Grammaticæ suam, Rhetoricæ suam, Historiæ sacræ suam, profanæ suam, Theologiæ suam, Jurisprudentiæ suam &c. suam
item

item verbis, suam sententiis, suam exemplis, ut dum in conviviis, congressu, cætibus de hac vel illa re differendum est, v. g. de vitiis, virtutibus, militia, &c. mox adire mente domus possit, ac depromi, quæ rei præsentis deservunt; non secus atque alio domus subitur, dum carnes, alia dum vinum, alia dum libri in usum comparandi sunt. Hinc etiam frontes domorum insigniunt v. g. Jurisprudentiæ, imagine justitiæ, Belli, imagine fortitudinis, aut Martis, Rhetoricæ, imagine Palladis, vel S. Catharinæ V. proportionem habere cupiunt locos cum rebus: unde militiæ castra, concionibus templa, Jurisprudentiæ curiam &c. assignant Moguntini PP. Rhetoricæ adaptarunt Palatium, ut ex fronte libri & titulis consequentibus patet. VI. ordinem locorum maximè necessarium esse docent; ordo enim locorum ad rerum & verborum ordinem deducere mentem debet: inde hanc connexionem non ineptè quidam catenam vocant. Est autem alius ordo naturalis, alius artificialis. Naturalis, quem loci ex se habent independentem à dispositione memorantis, ut signa cælestia, regiones & provinciæ, qui ordo ex tabulis cognosci potest. Artificialis est, quem rei commoditatem & facilitatem considerantes, nos ipsi eligimus & statuimus, sive is rectus sit aut circularis, sive quadratus. Autumant autem pleriquè à latere sinistro dextrum versus initium capiendum esse, eò quòd sicut characteres in charta calamo formandi,

De ordine locorum.

di, sic imaginum in locis collocandarum naturalis sit ratio, usu & exercitatione comprobata. Unde determinato universali loco, v. g. civitate, minùs universali, v. g. domo, numerum ordinemque cubiculorum exploratum habebis; in horum unoquoque locos quatuor de lege ordinaria (potes tamen per tapetum effictorum in parietibus interpositionem plures efformare) juxtà angulorum quaternionem habebis: inter quos sinistra tua occurrerent primus angulus, locum primum dabit, tres sequentes locum secundum, tertium, quartum. His adjungere potes quæ angulis interjecta, aliquam faciunt differentiam, ut fornax, armaria, imagines, fenestræ &c. quibus perlustratis & imaginationi impressis, laquearii, vel tabulati angulos, partesque dispicere potes, & in usum formare imaginum. Ex ultimo cubiculi primi loco, ad primum sequentis te conferas, indè ad tertium, quartum, &c. in quibus attende ne similitudo dispositionis memoriam confundat. Perlustratâ sic domo unâ, aliam subibis, locisque singulis, quæ in ea usui esse possunt, diligenter annotatis, sequentem intrabis, indè quartam, quintam, donec ad extremam plateæ lateris sinistri perveneris domum; indè enim subibis domum ejusdem à plateæ latere dextro pestremam & te toto illo latere, geres sicut in sinistro, usque dum ad primam ejusdem primæ omnium situ opposito respondentem veneris, pariterque, lustraveris. Quæ in officinis tibi

cir-

circumeunti, se offerent instrumenta, merces,
aliaque locorum multipliciter cum discrimi-
mine facientia observabis, & chartæ vel me-
moriarum infiges. Sic si templum pro loco uni-
versali capias (qui locus valde probatur, tum
quod publicus ad eum accessus, tum quod
insignia, diversaque loca suggerat.) Ingressu-
rus illud considera cœmiterium, aut atrium
quid tibi præbeat utilitatis: hinc portam, per
quam templum ingrederis, pro loco primo
sumes, mox quæ in pariete sinistro, vel penes
eundem reperiantur notatu digna, ut sunt se-
des, baptisterium, altaria, & alia quæ supra in-
sinuavi, rectè disposita, circumeundo tem-
plum annotabis, donec ad locum dexteri late-
ris ultimum, sinistri primo respondentem de-
veneris: ex quo columnarum partem sinistram
aggredere, quibus statuis, epitaphiis, aris, &c.
distinguat, iisque ordine observatis, vide
quid medietas templi habeat, quid choris,
quid fornix &c. Annotant hic authores ex Ci-
cerone & Quintiliano quantum quemque locum
distinguendum, & notandum esse signo diffe-
rentiæ specialem importante, ut v. g. in quina-
rio primo ponatur manus argentea, in secun-
do rosa purpurea, tum aurea, candida &c.
ita enim locorum numerum, in vocabulis
præcipuè quocumque ordine repetendis, in
promptu habebimus. Hoc tamen quam-
diu in tradendis versamus theoria, & non
alias inquit Lamb. Schenkelius l. 2. c. 1
Postremum, sed & supremum, ac præci-
puum

puum est, in locis accurata illorum notitia, ita ut promptissimè quovis ordine, recto, retrogrado, interculari possint designari voce, vel mente. Hinc exercitium repetitionis necessarium est quò primum quidem oculis si fieri potest (hinc calamo vel penicillo in charta aliqui eos sibi delineant ad majorem imaginationis impressionem in principio) sæpius perlustrentur, tum mente, & imaginatione tam firmâ, velut si oculis cernerentur.

§. IV. *De fabrica seu efformatione imaginum.*

Quod charta characteribus imprimendis, hoc locus est imaginibus reponendis: & quâ legendi promptitudinem præstant expressi characteres, noscenti illos, eandem conferunt memorandi facilitatem callenti hanc artem. Est autem imago similitudo imitatione rei expressa: undè juxta D. Thomam imago est quasi imago sic dicta ab imitando, quòd ad imitationem ipsius in tabula, tela, charta, vel mente efformetur. Imago autem, prout huc pertinet, non est tantùm similitudo, sed etiam nota & signum ejus rei, quam meminisse cupimus: potest enim non solùm similitudo aliquid in memoriam reducere, sed etiam res alia, quæ cum ea connexa est, vel naturaliter, ut effectus cum causa, relativum cum relato, adjunctum cum substantia, pars cum toto; vel ex beneplacito, ut hedera cum vino, nodus factus in cingulo vel strophio,
liber,